

1928

برنجی جلد

0534

tehran

712

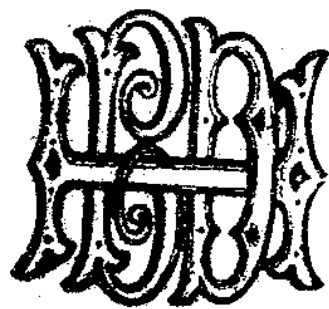
خانہ بیلیسی مجموعہ سی

خانہ بیلیسی درنکی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء الدینہ فخری

خلق بیلیسی درنکی کاتب عمومیس

آنقرہ

1928

ماصالجینک ایاندن ، بویندن باشقه ، اجتماعی وضعیتنی ، سجهیه سنی ، هویتنی ده دفترینه قید ایتیلیدر . ماصالچی ماصالی کیمدن آلمش و اوده کیمدن آلمش ، ممکنسه بونلری ده زنجیرله مه اولارق یازمالی ، تا که الده ایدیلن ماصالک هانکی زمرهیه منسوب اولدیغی وهانکی شخصدن آلدیغی تمامیه معلوم اولسون .

ZIYA GOG ALP

⊙	Musikî Tetkiklerine Başlarken	⊙
---	----------------------------------	---

تورك موسيقيسينك خالق بيلكيسني، شهر، كوي، قطعه، خطه فرقلى كوزه تمه دن و (جدى) ايله (عادى) قيمت آيرىقلريني نظر دقته آله دن طوپلامق اندیشه سنى تظمين ايدمك منبعلى ايكي در :

1 — ياپيلمش اولان تدقيقلر .

2 — ياپيله جق تدقيقلر .

فى الحقيقه ، بوكونه قادار ، تورك اولمايان مراقيلير ، كرك استانبول كى بويوك مركزلر يمزده و كرك آنادولوده — مليت فرقلى كوزه تمه دن — برچوق خلق موسيقيلى طوپلامش وقسم اعظمى نشر ايتمشلردى ، كه بونشرياتك تام بر كتابياتى ميدانه كتيرمك مراقم ، بنى ، مهم بر كتبخانه فهرستى ايله قارشىلاشديردي . بالخاصه روس مدققلرك ايجه تدقيقلرده بولوندىلريني آكلامشدم . بوماخذلك قسم اعظمى — بونجه تحريلىر مه رغبما — مع الاسف الان كوره مدم ايسه مده ، كوره بيلدكلر مدم ايدينديكم فكرلر شونلر اولدى : آوروپالى مدققلر ، (آلتورقا) ايله (توركو) فرقندن بى خبر ، توركيه ده نه ايشتديلسه نوطه يه آلمغه قالمشمشلر ، فضله اوله رقدده هيچ بر پارچاني خطادن سالم بر شكلده ضبط ايدمه مشلردى . حتى ، « ف.لوشان » اسمنده كى مدقق ، شالى سوريه ده واقع (زنجيرلى) قريه سنده يكرمى خلق تور كومزى غراموفون ايله ضبط ايتديكى حالده — كه غراموفون ايله آنان ايلك خالص تورك خلق موسيقيلى ايشته بونلردر — بوپارچالرده ، صوكرادن — آلمان ياده — قووانلردن نوطه يه كچيريلير كن بوزولديلر . بونكه برابر ، كوزه ل ضبط اولونمش پارچه لرده واردر . كچن سنه موسقواده باصيلان و نه تنوغراف (آ. قونتشه وسكى) طرفندن طوپلامش پارچه لردن مركب بر « شرق تور كولرى » مجموعه سنده ، (آغلامق دن كوزم دولدى) ، (آقشام اولدى) ، (كيدنه باق ، كيدنه) ، (انتاريسى آله بكزه يور) و (بك اوغلى)

اسملى استانبول خلق شرقيليرىمىزك اولدۇقجه اصلنه مطابق بر شكلده يازلدقلىرىنى كوردوم .
 بو اسكى نوطه لر ، برچوق يىكى تصادفلره يول آچه بيليرلر . مه لوديلرى اونوتولماش
 پارچالرك گفته قطعه لرى بوكى نوطه لرده خطاسزجه ضبط ايدلمش بولونور . نته كيم ،
 (ف. لوشان) ك ضبط ايتديكى شرقيلردن برى ، معروف بر استانبول هواسى اولديغى
 و تام لحنى الان هيچ بر استانبوللى اونوتمه دينى حالده ، شو تام گفته سنى آنجاق
 او مأخذى كوردكدن صوكرا خاطرلايه بيلدك :

اسكداره كيدر ايكن بر منديل بولدم ،
 منديلك ايچته لوقوم دولدوردوم ، (مكرر)
 كاتب بنم بن كاتبك ايل نه قاريشير ،
 كاتجه صيرمه لى چيكن نه ده كوزهل ياقيشير . (مكرر)
 ايسته م ، ايسته م ، سلطنت قبول ايتهم .
 پايطوته بئنديره يم ،
 چالغيلر چالديره يم ،
 يار سنى كزديره يم ،
 يار سنى اكلنديره يم .

تا اون سكزنجى عصره عائد پك اسكى بروم ايلي اويون هواىمىزكده ايسته بوصورته
 آوروپالى سياحلر طرفدن نوطه يه ضبط ونشر ايدليكنى ، بويولده تدقيقلرده بولونوركن
 تحقيق امكانى بولمشم .

توركيه موسيقيلىرى حقنده ياپيلمش تدقيقلر مياننده اون دوقوزنجى عصر بدايته عائد
 شيلر وارسه ده ، ايلك آنادولو خلقياى يازيسى شودر :

Enno Littann : Türkische Volkslieder aus Kleinasien [Zlsch .
 d. deutschen morgen landischen Gesellschaft. Leipzig] 1918 Heft 2.

بلا استئنا بوتون تورك موسيقيلىرى حقنده غريده ياپيلان نشترياتك تام كتابياتلىرى
 « آنادولو توركولرى » اسملى كتابمده مندرج بولونديغندن فضله معلومات ايچون قاره
 اورايه مراجعت ايدم بيلير . خلاصه ، شيمدى يه قادار ياپيلان تدقيقلرك طويلانمه سى ،
 اسكى تورك خلق بيلكسى نامنه مهم برايش موضوعى در .

بوندن بويله ياپيله چق تدقيقلر ايسه ايكي ايش موضوعنه يول آچار :

1 — خلق موسيقيسى ، زمان ، مكان ، بديعى قيمت ، مذهب آيريلنى فرقلىينه
 باقمه دن طويلانمق ، نوطه يه آلوب نشر ايتمك .

2 — جمله‌سنی علمی تصنیف و مقایسه‌لره تابع طوتوب نتیجه‌لر استحصاله چالیشمق .
 برنجی یوله عائد اصول ماده‌لرینی ، خلق بیلکیسی درنکنه اولجه تقدیم ایتدیکم
 ایضا حنامه ده [*] صیراسیله کویسته ردیکم ایچون بوراده یالکیز بر ماده‌یه تکرار تماس ایله اکتفا
 ایدیورم ، که اوده ، آلاتورقا دیدیکمز شهر موسیقیلریمز بسترلی ایله ایچ آنادولونک
 خالص تورکولرینک بربریله قاریشدیلمه‌ملری لزومی در . آلاتورقا بسترلر ، خیلی مترقی
 بر فنه [تہقنیق] استناد ایتدیکی ایچون ، بوفنک واسطه‌لرینک — یعنی چهیره‌ک سسلرک ،
 مقاملرک ، اصوللرک ، ونسبتاً متکامل سازلرک — تأثیرلری آلتنده تگون ایتدیلمر ،
 خصوصی بر منظره آلدیلر ؛ شبهه‌سز که بوفن واسطه‌لرینک بلا استثنا اعتباری
 (convetionnel) شیلر اولدقلری ادعا ایدیله مزسه‌ده ، بحق طبیعی و غنغوی دینیله -
 بیله‌جک عنصرلرینک پک محدود بولوندیغنی انکاره‌ده امکان یوقدر . سیستم‌تونالک
 « دییاتونیک » قسمی ، بر ایکی مقام و اصول فورمولی ، سازلرک بعضی خصوصیتلری
 کبی ؛ متباقی هرشی نظریاتیجی و عالم موسیقیجیلرک تدریجی علاوه‌لری شکلنده تگون
 ایشدر . تورکولرده ایشته بوکی نظری تصنعلر ایله تأثیرلری یوقدر ؛ و بر کویلو
 موسیقیشناسی شهر و آلاتورقه موسیقیلرندن — اگر سنه‌لرک محصله‌سی اولان اعتیادلرینی
 ایدینه‌مه‌مش بولونیورسه — هیچ برشی آکلاماز ، حتی جمله‌سنی نفرتله قارشیلار . ماده‌نک
 اک جانلی نقطه‌سنه کلدک : آلاتورقه ایله اعتیادی اولانلرده — دقتسز حرکت ایدرلرسه —
 اک باکر و صاف تورکولرک کنندینه خاص کوزه‌لرک تدریجی تعمیق ایده‌مزلر . حتی ایشته
 ینه بویوزدن درکه ، خصوصی صورتده خلق شارقیسی طویلایانلریمزده ، کندی آلاتورقه
 موسیقی تربیه و ذوقلرینه اویانلری ترجیحاً نوطیه آلوب — داها دوغروسو آلایلوب —
 اک اوریژینال قسملری استخفافله کچورلر : طویلادقلری هوالرک ، استانبول ایله اک
 صیق مناقله‌سی بولونان خط بوینده کی ویا اسکله موقعنده کی یرلره عائد ، یعنی آلاتورقه
 بوزماسی ویا تأثیرنده میدان ککش شیلر اولدقلری کورولیور . [بونوع آنادولو پارچه‌لرینک
 چوق یکی اولدقلرینی ده اهمیتله اشارتله‌یه‌لم ؛ آلاتورقه ، مغله کی غربی آنادولو مرکزلرینه
 بیله اون ، اون بش سنه‌دنبری کیرمهک باشلامشدر ؛ شرقی آنادولو ایسه بوکونه قدر شهر
 نغمه‌لرینک تأثیرلرندن یوزده دوقسان اوزاق قاله‌بیلیمشدر .] یعنی ، آلاتورقاسی
 تورکولرک ، شهرلرک اک عادی پیاسه پارچه‌لری قادر بیله قیمتی بولونمادیغنی سه‌چه‌میورلر .

[*] بواضا حنامه «خلق بیلکیسی طویلایجیلرینه رهبر» اسمیله نشر اولونان کتابده مندرجدر .

شبهه سز که عادیلر کده طویلانیسی لازمدر، فقط آرانیلان صاف صنعت منبعلری اوز آنادولو سسلرنده فیشقیر مقدهدر .

روسیه تورکلرینک موسیقی خلقیاتنده کی تدقیقلری ایله معروف (ریباقوف) ، اورا تورکولرینی ایکی نوعه آیریپور : « کوی » دینیلن اصولسز ، « طاقاق » دینیلن اصولیلر . اوز آنادولو موسیقیلری ده عینی وجهله ایکی نوعدر : عمومیتله « اوزون هوالر » دینیلن اصولسز ، « اوطوراق ، قیریق ، کسک » دینیلن اصولیلر . یعنی آنادولوده خالص تورکلکک اک قویو عنعنهلری محفوظدر . ایشته ، خصوصی صورتده تورکو طویلالمق حسن نیت وهیجانی دویمش اولانلریمز - که بر ایکیسنک نوطه املالرینی کورددم - بو ایکی نوعدن یالکز اصولیلره اهمیت ویره رک دیکرلرینه یاقلاشمیورلر بيله . چونکه ، کوی [یعنی کوك ، سما (1)] ، اوزون هوا کبی اسملرینک ده دلالتی وجهله اصل انکین آنادولو افقلرینک ، یایلارینک و سملرینک افاده سی اولان اصولسزلری نوطه یه آلمق کوچدر . بو حقیقتلر بزی شو احتیاجه سوق ایدیور : نوطه یه آله ایشنک یالکز اختصاصی مجرب نوطه جیلر طرفندن ومعین مرکز لرده پایامه سی لزومی . یعنی ،

تورکولر اک صوک سیستم ماکنهلرله آینه رق ، دولان اورثینال پلاقلر معین بر ویا ایکی مرکزده تصنیف واوراده کاغده املا ایدلملی . نوطه جیلنگ آپ آیری بر استعداد و اختصاص مسئله سی اولدیغنی ، هر نوطه اوقویانک موفقیتلی بر املا جی اولامایه جغنی آکلاملی یز . او یله عالی درجه ده موسیقی تحصیل کورمش استادلر واردر که ، آریجه املا (dictée musicale) درسلری آله رق املا ملکه لرینی تربیه ایتمش اولمادقلری ایچون ایجابنده اک اهمیتسز بر املا تجربه سنی بيله باشاره مازلر . اوروپاده بيله املا جیلنگ اهمیت صوک زمانلرده آکلاشیلنگه باشلادی : هوغوری مان دیور که : « موسیقی املا سی ، پک مهم بر شعبه اولوب ، موسیقی تدریساتنده آلآن فضله امال کوروپور . موسیقی املا سنده معلمک سویله دیکی ویا چالدیغنی کوچوک موسیقی جمله لرینی طلبه یازمغه چالیشیر » بریغین مطبوع املا تمرینلری واردر .

موسیقی خلقیاتجیلرینک اک کوچ ایش موضوعنی ایسه ، طویلانان تورکولرک تصنیف ومقایسه لری تشکیل ایدر که ، یوکسک بر علم ، تفکر ومسلك سویه سنه احتیاج کوسته ریر . [2] ایشته بوموضوعک بعضی مهم بحثلری :

[1] هجری سکرزجی عصر رجالدن خوجا عبدالقادر مراغنی ده اورتا آسیا تورکلرینه وموغوللرینه عائد (کوك) نولرندن بحث ایتشد .

[2] لسان بیلک ، قونسرواتوار تحصیلنه ، فکری تربیه یه صاحب بولونمق کبی . بو کبی عالی موضوعلره اوکنه کلنک ال اوزاتمه مسنی علم نامه یعنی ابددرز

1 — تورکیه داخلنده کی عرقاً تورک اولمایان جماعتلرک ویا هم حدود ملتلرک خلقیاتی اله کچروب متقابل تأثیرلرک ، آلیش ویریشلرک درجه‌لرینی تثبیته چالیشمق ؛ نتیجه‌نک تورک حرثی لهنه اوله‌جغنی شیمیدین خبر ویرهلم . چونکه کمی فائزیت بزده‌در ، وایریجه بوتون تورک عالمنک موسیقی خلقیاتی آراسنده — لسانده کی قادار — اساسلی برتشارکک الآن یاشادیغی ده آکلاشیلمشدر . بویحث ، بالخاصه ، ئوز تورک نغمه‌لری بدیعیتنک حدودلرینی چیزمه‌مزه یارایه‌جقدرد .

2 — تورکولرک قدملری درجه‌سنی تثبیته چالیشمق : بوخصوصده گفته‌لرک مضمونلری ایشه یارایه‌جقدر . گفته‌لر اوزرنده خلق ادبیاتی متخصصلری ایله تاریخچیلرک مشترکاً تدقیقلرده بولونمه‌لری لازمدرد . برطاقم قهرمان اسملری ایله تعبیرلر غایت کوزهل تاریخ ایزلری کوسته‌ره‌بیلیر .

3 — خلق شرقیلرینک اقلیملرله مناسبتی ماده‌سی که معروفدر ؛ مثلاً ، قره‌دکیزک تیتیز ، آتیک ، تیز تورکولرینه اورفده تصادفه امکان یوقدر . مشابه تقریبلر مهم آیدینقلر کوسته‌ره‌بیلیر . قره‌دکیز هوالرینه خاص ریتمده بر پارچایه تصادفاً راست کلینسه ، اجنبی بر مسافر کبی اوراده یاشادیغنی آکلامقده کوچلک چکیلمز ؛ خلق شارقیلرینک پک قولای سیاحت ایتدکلری معروفدر . (لوشان) ک ، « کاتب بنم بن کاتبک .. » استانبول تورکوسنی آطنده نوطیه آلدیغنی براز اول یازمشدق که ، عینتابلی آوه‌دیس اوغلی آوه‌دیس اسملی بر ارمیندن دیکله‌مشدی .

4 — هر منطقه‌یه خاص شرقی قادرولرینی جدیتله تثبیت ایله ، آرالرنده مقایسه‌لر یایمق ، مملکتک اجتماعی حقنده فکر ایدینلمکه یارایه‌جقدر . موسیقی ، صنعتلرک الک اجتماعیسیدر . کیرمدیکی مجلس ، محیط ، صنف وکوشه یوقدر . سالونده ، معبدده ، اردوده ، فقیر وزنکین مجلسلرنده ، داغده و شهرده ، هر یرده اونی حاضر بولورز . خلقیات تدقیقلرنده کی برنجی موقعی ایسه اوکا کوره دوشونولسون .

موسیقی خلقیاتی ساحه‌سنده مملکت‌مزرده هرشی یکیدن یاپیایه‌جقدر ؛ بناءً علیه کنج‌لکه چالیشمه جسارتی تمنی ایدهرز . بو علمک هر یرده هنوز پک کنج بولونمسه بین‌الملل مساعیده آز زمانده مهم بر موقع قازانمه‌مزی تأمین ایده‌بیلیر . اساساً ، تورکیه‌نک ، خلقیات اعتباریله دنیانک الک زنکین مملکتلرندن بری اولدیغنی حقیقتنی بوتون مدققلر شیمیدین قبول ایتملردرد .